

REPUBLIKA SLOVENIJA USTAVNO SODIŠČE

Pritrdilno ločeno mnenje sodnika Testena

1. Soglašam, da je Zakon o lastninskem preoblikovanju zavarovalnic v neskladju z Ustavo. Ne soglašam pa z nekaterimi nosilnimi razlogi sprejete odločitve. Ustavno sodišče je ugotovilo - in v tem delu z odločbo v celoti soglašam - da v zavarovalnicah, ki so nastale iz prejšnjih zavarovalnih skupnosti, še vedno obstaja tudi tako imenovani "nenominirani kapital". Zato bo po razveljavitvi zakona Državni zbor moral vprašanje lastninjenja tega kapitala urediti na novo. Nosilni razlogi razveljavitvene odločbe, h kateri dajem to ločeno mnenje, bodo zakonodajalcu zanesljivo pomagali pri določanju ustavnopravnega okvira in meja, ki jih bo moral upoštevati pri poskusu ponovne ureditve tega vprašanja. Zato se mi zdi potrebno, da povem, kje se moja ocena ustavnopravnih okvirov razlikuje od ocene, ki je pri razveljavitvi vodila večino sodnikov.

2. Moje temeljno izhodišče je, da ureditev po Zakonu o temeljnih sistema premoženjskega in osebnega zavarovanja iz leta 1976 ne daje ustanoviteljem nekdanjih zavarovalnih skupnosti in njihovim zavarovancem nikakršnega ustavnopravno varovanega položaja.

Zato se mi zdi popolnoma nepotrebno podrobno utemeljevanje in razlaganje ureditve zavarovalništva po predustavnih predpisih, zlasti pa končni sklep (tč. 24 obrazložitve), da pravic, ki naj bi jih imele družbene pravne osebe v zvezi z družbenimi sredstvi, s katerimi so upravljale in razpolagale, ni mogoče spregledati v predpisih, ki urejajo lastninsko preoblikovanje.¹ V zvezi s tem naj samo omenim naslednje značilnosti položaja zavarovalnih skupnosti in njihovih ustanoviteljev ter zavarovancev, ki so bile kot nesporne potrjene tudi v postopku pred Ustavnim sodiščem:

- ustanovitelji svojih "plasmajev" v zavarovalne skupnosti niso imeli zabeleženih v poslovnih knjigah;²
- na drugi strani iz naslova ustanoviteljskih vložkov tudi zavarovalne skupnosti niso imele knjiženih nobenih obveznosti do virov;
- "deleži" v zavarovalnih skupnostih niso bili v pravnem prometu;

Že te značilnosti dovolj prepričljivo kažejo na to, da so bila razmerja med "ustanovitelji" in zavarovalnimi skupnostmi samo ena od brezštevilnih variant "združevanja dela in sredstev", ki jim s stališča Ustave 1991 ni mogoče pripisovati nikakršne relevantnosti. Ne nazadnje je bila vsa družbena lastnina "last vseh in nikogar", vsi delavci v "združenem delu" pa so bili "titularji"na družbenem premoženju vsaj v tem smislu, da so imeli - sicer podobno kot ustanovitelji zavarovalnih skupnosti bolj ali manj le na papirju, ne pa kot sestavni del svojega premoženja - pravice uporabe, upravljanja in razpolaganja, in v določeni meri tudi pravico do udeležbe na rezultatih "minulega dela", to je družbenega premoženja, kar je bistvo lastnine v ekonomskem smislu. Pa vendar nikoli ni bilo sporno, da takšen položaj "delavcev v združenem delu" ni predstavljal ustavnega okvira, ki bi ob sprejemanju Zakona o lastninskem preoblikovanju podjetij kakorkoli omejeval zakonodajalca, ko je izbral koncept, po katerem bo nikogaršnjim sredstvom našel lastnika.³

3. Pri tem se sklicujem na to, kar je o možnih načinih lastninjenja družbenih pravnih oseb to sodišče povedalo že v odločbah U-I-77/93 z dne 6.7.1995 (OdlUS IV, 67) in U-I-208/99 z dne 19.1.2001 (Uradni list RS, št. 12/00). Tu naj le ponovim ključno misel iz zadnje navedene odločbe: (Šele) z določitvijo načina lastninskega preoblikovanja ... podjetij ... je (zakonodajalec) določil tudi obseg in vsebino pričakovanih pravic podjetij in privatizacijskih upravičencev. "Podjetja" in "privatizacijski upravičenci" so v našem primeru pač zavarovalne skupnosti in tisti, ki so na temelju modela, ki ga je avtonomno izbral zakonodajalec, utemeljeno pričakovali, da bodo sodelovali pri njihovem lastninjenju. Zato se mi zdi popolnoma nesprejemljivo, da je Ustavno sodišče v 29. točki odločbe ustavne amandmaje in določbe predustavnih zakonov, ki so urejali status zavarovalnih skupnosti, postavilo kot (ustavne in zakonske?) okvire, ki zavezujejo zakonodajalca, ko opredeljuje položaj zavarovalnic in pobudnic ter njihova razmerja.

4. Edino omejitev zakonodajalcu pri določanju titularjev nenominiranega kapitala v zavarovalnih skupnostih predstavljajo pričakovalna upravičenja, ki so jih titularji in spe pridobili na podlagi ZTSPOZ90. Tedaj je zakonodajalec napovedal, kako se bodo zavarovalne skupnosti lastninile. S tem so ustanovitelji in zavarovanci nekdanjih zavarovalnih skupnosti dobili ustavnopravno (po 33. in po 2. členu - načelo varstva zaupanja v pravo) varovane položaje, ki jih z izpodbijano ureditvijo zakonodajalec ni upošteval. Vendar ima po moji presoji zakonodajalec pri ponovnem urejanju lastninjenja zavarovalnic mnogo bolj proste roke, kot bi izhajalo iz argumentacije odločbe, h kateri pišem to ločeno mnenje. Ni mu treba "iskati" lastnikov, ki naj bi obstajali že pred letom 1990, ampak jih lahko na novo "določi", pri tem pa mora upoštevati obljubo, ki jo je dal v ZTSPOZ90.

5. Izrecno pa soglašam, da je v celoti prepuščeno zakonodajalcu, da uredi vprašanje, koga bo določil za titularja povečanja kapitala, ki bo zaradi takšnega lastninjenja nastalo pri lastninskih upravičencih (tč. 45 obrazložitve). Pri tem zakonodajalca vežejo le določbe Ustave.

Franc Testen

Opombe:

1Te značilnosti, kot rečeno, nikomur ne dajejo nikakršnega ustavnopravno varovanega položaja. Morebiti lahko služijo le kot točka razlikovanja za različno ureditev lastninjenja nenominiranega kapitala zavarovalnih skupnosti in družbenega kapitala v pravnih osebah, ki se lastninijo po ZLPP.

2Logična posledica tega dejstva je tudi ta, da ustanovitelji zavarovalnih skupnosti vrednosti svojih "ustanovnih deležev" niso upoštevali v otvoritvenih bilancah pri določanju vrednosti družbenega kapitala za potrebe lastninskega preoblikovanja.

3S tem v zvezi se mi zdi popolnoma nesprejemljiv tudi sklep, naj bi bilo pri lastninjenju dopustno razlikovanje med nekdanjimi zavarovanci - družbenimi pravnimi osebami in nekdanjimi zavarovanci - fizičnimi in civilnopravnimi osebami, češ da je bil njihov položaj zlasti pri upravljanju zavarovalnih skupnosti različen - in temu različne naj bi bile tudi pričakovalne pravice iz tega naslova (točka 43 obrazložitve). Ta del obrazložitve se lahko razume le tako, naj imajo pri določanju lastnika močnejši položaj nekdanje družbene pravne osebe. Ta prednost naj bi temeljila na "pravici upravljanja", ki je bila po moji oceni tako ali tako le privid, in naj bi v bistvu potrdila pravilnost ureditve, po kateri sredstva v zasebni lastnini niso dajala zavarovancem nikakršnih upravičenj pri soupravljanju zavarovalnih skupnosti. V tej točki se lepo pokaže nevzdržnost teze, naj bosta Ustavno sodišče in zakonodajalec pri urejanju lastninjenja vezana z "ustavnim okvirom" izpred leta 1991.